

El mètode Rocafort. En la ment dels arqueofurtius

JOAN CARLES ALAY I RODRÍGUEZ ¹

COMISSIÓ DE PATRIMONI SOCIETAT CATALANA D'ARQUEOLOGIA (SCA)
SEMINARI D'ESTUDIS I RECERQUES PREHISTÒRIQUES (SERP)

En el cas de l'arqueofurtiu del torrent del poblat ibèric de Burriac (Cabrera de Mar, Maresme), explicat en detall en aquesta mateixa publicació (Alay 2021b), es va tenir oportunitat de comprovar les possibilitats d'utilitzar la tècnica de la perfilació criminològica en matèria de patrimoni històric. Llavors, l'anàlisi dels indicis ens va permetre elaborar algunes hipòtesis sobre característiques de l'autor que després resultaren encertades.

Aquesta positiva experiència va motivar el meu interès per aprofundir coneixements² i cercar sobre la seva aplicació en casos d'espoli arqueològic. L'any 2007 vaig realitzar un anàlisi de perfilació en raó a uns actes vandàlics succeïts al castell de Burriac, constituint un estudi pioner sobre aplicació de la tècnica en un presumpte delictes contra el patrimoni

històric (Alay 2010 i 2011). Més tard em va ser de molta utilitat en l'elaboració de la tipologia dels arqueofurtius³ (Alay 2015, 2016 i 2018) i a la fi, la continuada recerca acadèmica m'ha permès elaborar un mètode de perfilació criminològica adaptat als casos d'arqueofurtivisme (Alay 2021a i 2021c).

En el present estudi, exposo aquest nou mètode degudament actualitzat. Ha estat integrat en el Protocol Ferradura, vincu-

Muntanya de Rocafort (Martorell, Baix Llobregat) de la que pren nom el mètode. (Fotografia: Obisual Media)

¹ Correu de contacte: joancarlesalay@yahoo.es

² L'any 2006 vaig realitzar al curs "La tècnica del perfil criminològic (profiling) en la investigació y gestión de agresores seriales", impartit pel professor Vicente Garrido de la Universitat de València. Temps després, l'any 2011, vaig fer un nou curs que em va permetre obtenir el títol d'expert en elaboració de perfils criminològics de la Sociedad Española de Investigación de Perfiles Criminológicos (SEIPC).

³ Els arqueofurtius són les persones que realitzen remocions i/o exploracions, tant en la superfície terrestre com en el subsol i/o medi subaquàtic, que tenen per finalitat descobrir, documentar, estudiar, investigar, recollir, extreure i/o comprovar l'existència de béns arqueològics, tant mobles com immobles, sense l'autorització ni el rigor científic corresponents, implicant la seva pèrdua i/o destrucció, total o parcial, l'alteració del seu context i/o l'afectació de tots o algun dels seus valors.

lant-lo amb el Protocol Aixada sobre els indicis criminalístics –tots dos protocols han estat tractats en altre article d'aquesta mateixa publicació-. La denominació es deu a un cas ocorregut a la muntanya de Rocafort –coronada pel monestir de Sant Genís- a Martorell (Baix Llobregat), en el que fou palès l'interès d'aquesta tècnica.⁴

L'estudi es limita a les activitats arqueofurtives terrestres. De moment, no ha estat possible el detallat estudi dels indicis materials i conductuals dels arqueofurtius subaquàtics, essencialment diferents dels terrestres. Com en els mateixos es fonamenta gran part de la tipologia i, sobre tot, del mètode proposat, no ha estat possible la seva inclusió.

He utilitzat tant les dades que, malgrat els inconvenients, s'han pogut obtenir a les administracions competents i operadors policials, com els disponibles de treballs anteriors i els procedents de diverses fonts secundàries. En aquest sentit, destacar les notes de premsa oficials; les informacions i articles de medis de comunicació (especialment d'agències de notícies); la bibliografia especialitzada; la jurisprudència,... Totes les informacions han estat contrastades, descartant les que no es podien confirmar i sense garanties de fiabilitat.

Abans d'endinsar-nos en la tècnica de la perfilació criminològica, referim tot i de forma sintètica l'actual tipologia dels arqueofurtius, doncs es relaciona de manera molt significativa al mètode i el seu coneixement facilitarà la comprensió del mateix.

⁴ Entre els anys 2007 i 2011 un arqueofurtiu realitzar diverses activitats al Castell de Rosanes (Martorell, Baix Llobregat), sense ser possible la seva identificació. Sis anys més tard, tornar actuar en la propera muntanya de Rocafort. Durant tot el procés foren elaborats diversos informes de perfilació criminològica. Malauradament mai no arribar a ser descobert, però l'experiència va esperar un important avenç en els estudis sobre *profiling* (Alay 2019).

1. Els diferents tipus d'arqueofurtius

La tipologia proposada es fonamenta en tres característiques:

La primera és un únic paràmetre el que distingeix els tipus bàsics, a diferència del confusionisme creat per altres classificacions que han fet servir de forma simultània varis criteris. El paràmetre diferenciador és la motivació, en quant que l'arqueofurtiu tingui o no afany immediat de lucre. El factor de immediatesa és essencial. Hi ha dues opcions bàsiques: la dels que únicament actuen per benefici econòmic i els que tenen altres motius en els que l'afany econòmic no és important o ni tan sols existeix.

Una segona característica és el seu diacronisme. Integra tots els tipus que han actuat des de l'origen estricte de l'arqueofurtivisme -a Catalunya seria a partir de 1911 (Alay 2020)- fins l'actualitat, essent oberta la incorporació de nous tipus que puguin aparèixer. En conseqüència, els percentatges d'activitat dels diferents tipus són diferents segons el període històric que s'analitzi. Pot haver tipus que en determinats moments varen ser majoritaris, però avui dia són pràcticament inexistents o inclús desapareguts. Pel contrari, tipus predominants avui dia és possible que fa pocs anys ni existien.

La tercera característica és la seva universalitat. Inicialment vàlida en tot el món. Com en l'anterior, permet noves incorporacions que es puguin identificar i els percentatges d'activitat varien segons el territori analitzat.

Els dos tipus bàsics inclouen un seguit de subtipus i inclús categories i subcategories.

1.- Buscadors. No hi ha un afany immediat de lucre. Essencialment cerquen béns arqueològics mobles i immobles pel plaer personal que suposa el descobriment, amb tot el que comporta (investigació

prèvia, sortida al camp, exercici físic,...).

Diferenciem quatre subtipus:

1.A.- Personalistes. Són els buscadors estrictes. Actuen per satisfacció personal. No tenen interès especial per cap jaciment o època en particular.

1.B.- Especialitzats. La seva recerca és més específica i es dirigeix a una època, tipus de jaciment o peces determinades. Distingim dues categories:

1.B.a.- Recol·lectors. Son col·leccionistes de béns arqueològics que cerquen ells mateixos en els jaciments. Entre els mateixos, encara podem distingir les subcategories dels **Heterogenis** -que col·leccionen pràcticament qualsevol objecte sense distinció cronològica o tipològica ni tampoc consideren si son o no valuosos, conservant inclús els fragments- i els **Selectius**, amb col·leccions molt menys indiscriminades i generalment bastant més valuoses.

1.B.b.- Titulats. Lamentablement han estat detectades actuacions il·lícites per part d'estudiants i professors universitaris, així com directors i conservadors de museus, amb la finalitat majoritària d'elaborar estudis particulars. Actuen sense la preceptiva autorització ni rigor científic (difícilment podran presentar memòries, per exemple).

1.C.- Localistes. La seva activitat és estrictament local. Difícilment actuaran més enllà dels límits de la seva localitat o comarca. Han estat diferenciades tres categories:

1.C.a.- Erudits. Inesgotables estudiosos y aferrissats defensors de la cultura local. Acostumen a liderar grups de col·laboradors. Funden y presideixen associacions. Les seves troballes acostumen a constituir l'origen dels museus locals. Participen i publiquen en trobades d'estudiosos locals.

1.C.b.- Altruistes. Son els voluntariosos col·laboradors dels erudits. A dife-

*Dipòsit arqueofurtiu, tipus operatiu, a Rocafort (Martorell, Baix Llobregat).
(Fotografia: JC Alay)*

rència dels primers no encapçalen les recerques i difícilment arribaran a publicar, limitant-se a col·laborar de forma entusiasta, inclús en intervencions autoritzades quan en tenen oportunitat.

1.C.c.- Tresorers. Persegueixen llegendes. Cerquen mítics tresors que els enriquiran. Quan els tresors són “antics” i el lloc de recerca coincideix amb un jaciment arqueològic -com acostuma a succeir- es converteixen en arqueofurtius. Tot i el darrer motiu és el lucre, aquest no és immediat i la recerca es pot perllongar dècades, arribant fins i tot a ser més satisfactòria per si mateixa que trobar el “tresor”. El seu àmbit d'actuació és pràcticament sempre local, pel que s'inclou en aquest subtipus.

1.D.- Casuais. La troballa és per atzar, però els descobridors no actua degudament i decideix efectuar una acció il·legal. Es tracta d'una única acció, doncs cas de prosseguir entraria a formar part d'algun dels altres subtipus relacionats o bé en convertiria en traficant. Es distingeixen tres categories:

1.D.a.- Trofeistes. Consideren la troballa un trofeu personal. No el posaran a disposició de les autoritats, però tampoc el regalaran, canviaran o vendran. És probable estigui exposat en el seu domicili.

1.D.b.- Negociadors. Faran el possible per a obtenir algun benefici -social o econòmic- de la troballa.

1.D.c.- Retipificables. La troballa serà el factor desencadenant que motivarà més intervencions per part seva. Encara podrem distingir entre els que únicament accionaran en el jaciment de la troballa i els que es diversificaran, sense constituir subcategories doncs tant uns com altres hauran de retipificar-se com a Buscadors (Personalistes, Espe-

cialitzats o Localistes) o Traficants.

2.- Traficants. Hi ha un ànim de lucre econòmic immediat. Exploreixen i remouen exclusivament per a vendre les troballes.

Distingim dos subtipus:

2.A.- Professionals. La seva dedicació és exclusiva. És la seva principal font d'ingressos.

2.B.- Completius. L'activitat arqueofurtiva constitueix un complement a la seva ocupació principal. Distingim dues categories:

2.B.a.- Autosuficients. Actuen en solitari. Ells mateixos cerquen els béns arqueològics i gestionen la venda, generalment per arqueocibertràfic.

2.B.b.- Grupals. Formen part d'una organització. Acostumen a actuar en grup i es limiten a la recerca de béns arqueològics a canvi d'un preu o comissió.

2. Arqueofurtivisme i Perfilació Criminològica

La tècnica del *offender profiling* (perfil del delinqüent) la varen crear i desenvolupar els instructors de l'Acadèmia del *Federal Bureau Investigation*, FBI, a Quantico (Virginia, Estats Units d'Amèrica) en els anys setanta del segle passat, bàsicament per descriure el comportament i característiques probables dels autors desconeguts en casos d'assassinat (Garrido i Sobral 2008 i Douglas i Olshaker 2018).

La tècnica de perfilació criminal es va focalitzar inicialment en els casos on no existia cap vincle personal entre la víctima i l'agressor, ni motiu aparent. En la seva evolució es conformaren terminologies, hipòtesis, metodologies i inclús disciplines pròpies, originades o inspirades -en bona part- en la Criminologia i la Psicologia. Progressivament, es va adaptar a l'estudi i

investigació de tot tipus de delinqüents - amb especial atenció als seqüencials-.

El que va començar com tècnica d'investigació policial s'ha convertit en mètode científic. A l'Anàlisi d'Investigació Criminal (*Criminal Investigation Analysis*), desenvolupat pel FBI, hi ha que afegir l'Anàlisi de les Evidències de Conducta (*Behavioral Evidence Analysis*) de Brent Turvey, el Perfil de les Accions del Crim (*Crimen Action Profiling*) de Richard N Kocsis, l'Escola de la Psicologia Investigadora de David Canter o el Mètode VERA de Juan Enrique Soto.

Donat el seu origen i desenvolupament - fonamentats en delictes violents contra les persones-, és obvi que per a poder optimitzar-la al nostre objecte d'estudi, es fa imprescindible acarar una profunda adaptació.

Sense apartar-me dels seus principis bàsics, integrant en el possible terminologi-

es i conceptes o bé adequant-los, desestimant-los o inclús creant-los, he anat configurant un mètode propi.

3. El mètode Rocafort

En aquesta metodologia adaptada, s'han agrupat i classificat els indicis, dades i informacions en set mòduls.

3.1. Els set mòduls conductuals

3.1.1. Dades Demogràfiques

Reuneix totes les dades poblacionals possibles:

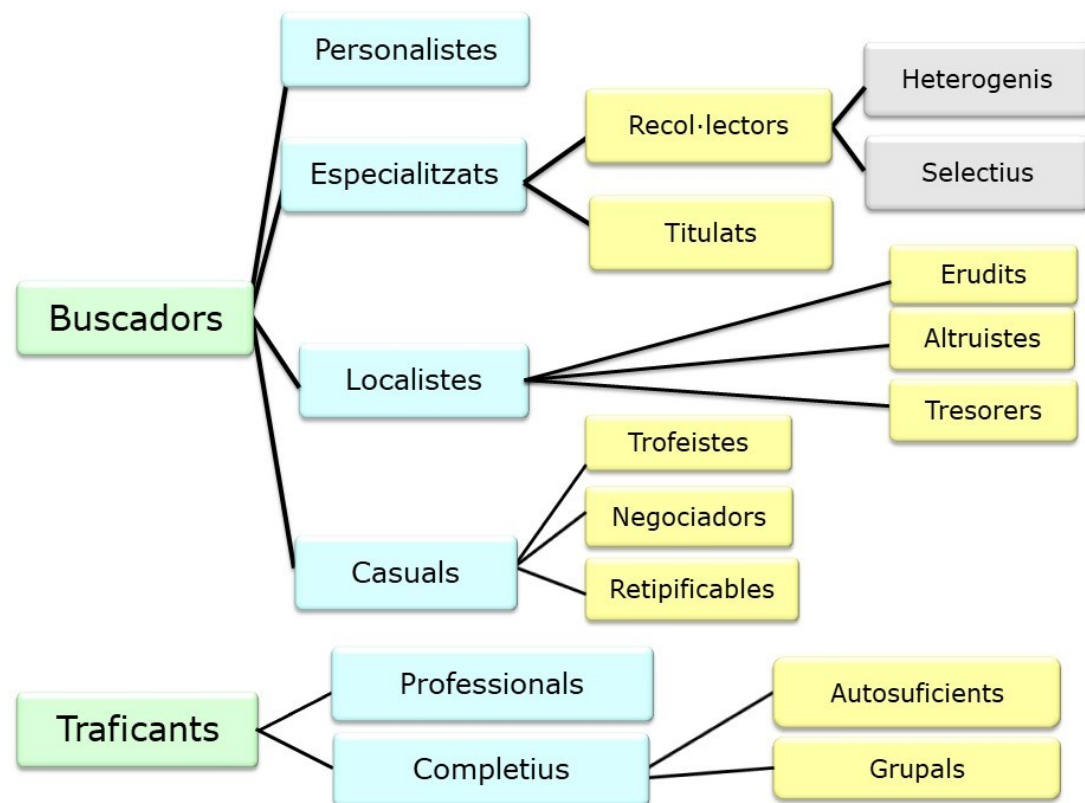
Gènere.

Lloc de naixement.

Lloc de residència en el moment de l'activitat arqueofurtiva, sigui domicili habitual o no.

Edat en el moment de l'activitat arqueofurtiva.

Ocupació o situació laboral (aturat, jubilat,...). A més de documentar l'ocupació quan realitza l'activitat, és interessant

Tipologia dels arqueofurtius. (Autor: JC Alay)

conèixer també la professió (tot i no l'estigui exercint).

Disponibilitat econòmica.

Nivell cultural / Estudis.

Quant més gran sigui la mostra analitzada, més exactes seran les perfilacions inductives i les possibilitats d'identificació.

3.1.2. Conductes de *Modus Operandi*

Constitueix el *Modus Operandi* (MO) en el conjunt d'accions i conductes que són estrictament necessàries per a portar a terme l'activitat arqueofurtiva.

Els objectius del MO són protegir la identitat de l'arqueofurtiu i completar amb èxit l'activitat arqueofurtiva.

El MO és dinàmic i canvia amb al temps, per l'aprenentatge i especialment l'experiència que va adquirint l'arqueofurtiu.

El MO s'analitza prenent especial cura en,

El mètode de selecció del lloc o llocs on actua l'arqueofurtiu. S'ha de verificar com i perquè ha triat aquell indret en concret o bé si ha estat per oportunitat o atzar. Inclou en conseqüència conductes de planificació i verificació prèvia de l'indret.⁵

Els mètodes d'accés i evacuació. S'ha d'analitzar com arriba (accés) i com marxa (evacuació), tant del lloc d'activitat com del dels fets, on estaciona el vehicle,...

El mètode executiu. Analitzar el tipus de remoció i instruments per a portar-la a terme.

El mètode de control. Analitzar el conjunt d'actes de precaució.

Els actes de precaució són conductes realitzades per un arqueofurtiu abans, durant i després de l'activitat, pretenent de forma conscient reduir o eliminar el risc del MO. Són actes de precaució, per exemple, un alt índex de cobertura; estacionaments amagats; disposar de vies alternatives d'evacuació; prendre mesures de vigilància o contramesures en el mateix sentit; utilitzar auriculars en els aparells (evitant el soroll que produeixen); utilitzar indumentària de camuflatge; utilitzar visors nocturns (evitant l'ús de llanternes),...

Un MO de baix risc és el que comporta una planificació prèvia i molts actes de precaució. Pel contrari un MO d'alt risc és improvisat, sense pràcticament actes de precaució, deixant molts indicis que acaben facilitant la identificació de l'arqueofurtiu. Motiu d'anàlisi ha de ser el veritable risc de l'arqueofurtiu quan porta a terme l'acció, el denominat risc d'incident. Les reaccions davant l'imprevist ens ajudaran a conèixer millor la seva personalitat, experiència, coneixements...

Els mètodes de selecció, accés, execució, evacuació i control són conductes tradicionalment pròpies de MO. En el nostre mètode adaptat integrem més conductes, qualificant-les com de MO tot i acostumin a analitzar-se de forma independent.

Cronoconductes. Relacionades amb el temps que l'arqueofurtiu dedica a l'activitat arqueofurtiva. S'analitzen diferents perspectives com la periodicitat d'acció, el temps d'acció, la cronodisponibilitat o el cronoespai.

El principal objectiu és verificar l'existència o no d'un patró temporal d'actuació. Tot i ser considerat, en general, un element poc fiable i incert per la perfilació criminològica, la temporalitat pot arribar a ser un indicatiu rellevant en determinades tipologies d'arqueofurtius.

Des de la perspectiva del cronoespai és

⁵ Les verificacions prèvies del lloc dels fets únicament es donen en el cas del tipus traficant i subtipus localistes, essent un acte de precaució del MO. A més, és probable que en el transcurs de les mateixes deixin Dipòsits, operatius d'eines i accessoris en el cas dels localistes i del tipus amagatall d'instruments els traficants.

possible l'elaboració d'una tipologia. Bàsicament relaciona el número d'accions portades a terme per un mateix arqueofurtiu en els dies (un o més) que acciona en un mateix jaciment o zones del mateix i inclús en altres jaciments:

DZ: Actua un dia en una zona d'un jaciment.

DJ: Actua un dia en un jaciment.

DJJ: Actua un dia en més d'un jaciment.

DDZ: Actua més d'un dia en una zona d'un jaciment.

DDJ: Actua més d'un dia en un jaciment.

DDJJ: Actua més d'un dia en diferents jaciments.

Per a verificar l'existència d'una pauta temporal s'han d'analitzar els indicis cronomètrics i elaborar un cronograma, assenyalant en un calendari lineal les dades més precises disponibles sobre el moment (dies; hores; matí-tarda-nit...) en el que han succeït els fets. Hi ha pautes ràpidament identificables (festius pel matí, cada quinze dies...) però altres requereixen un detingut anàlisi per a descobrir-les (si és que hi són).

La determinació d'una pauta ens serà de molta utilitat per a verificar la cronodisponibilitat del subjecte i orientar una investigació oberta. La regularitat horària ens pot indicar, per exemple, una relació amb la seva ocupació laboral; una activitat reduïda als cap de setmana i festius ens pot indicar que treballa i en cas contrari que està aturat, jubilat,... És una dada més per a un anàlisi de vinculació quan hi ha més casos sense resoldre amb característiques similars. Així mateix, pot contribuir a facilitar un pronòstic de quan i on tornarà a actuar.

Geoconductes. Relacionades amb el comportament geogràfic de l'arqueofurtiu, amb els seus desplaçaments, les seves capacitats de moviment, recorreguts i llocs d'actuació. És el denominat perfil geogràfic que normalment s'investiga a part com a subdisciplina de la perfilació criminològica. En la nostra configuració adaptada les considerem com a conductes de MO.

Adoptem la terminologia de la hipòtesi del cercle, proposada per David Canter i

MÈTODE ROCAFORT. Mòduls

1.- Dades Demogràfiques

2.- Conductes de *Modus Operandi*

3.- Conductes Subjectives

4.- Conductes Psicoemocionals

5.- Conductes Derivades

6.- Conductes de Neutralització

7.- Conductes de Signatura

Els set mòduls conductuals del mètode Rocafort. (Autor: JC Alay)

Paul Larkin l'any 1993. Aquesta hipòtesi estableix una zona probable d'actuació de l'arqueofurtiu a partir del seu lloc de residència habitual o temporal (Jiménez 2010, 171-172). D'acord amb la mateixa, hem de situar en el planell totes les activitats suposadament portades a terme pel mateix arqueofurtiu o grup d'arqueofurtius. Identificar tot seguit els dos jaciments més allunyats entre sí, unint-los amb una teòrica línia recta. Aquesta línia constitueix el diàmetre d'un hipotètic cercle en quin punt central s'ubicarà probablement la residència de l'arqueofurtiu (Garrido i Sobral 2008, 220-223).

Aquesta hipòtesi ha tingut una gran transcendència en el perfil geogràfic i ha estat avalada amb diferents tipus d'agressors serials i diversos estudis. A partir de la mateixa, s'ha formulat la següent terminologia:

Punt d'ancoratge (*anchor point*): Lloc des d'on l'arqueofurtiu sortirà per realitzar l'activitat i on possiblement tornarà després. No necessàriament es correspon amb el seu domicili habitual, pot tractar-se d'una segona residència, lloc de treball, el domicili d'un familiar o amic,...

Zona de seguretat (*buffer zone*): Zona d'esmortiment. És la zona radial més propera al punt d'ancoratge. En general, els delinqüents no actuen dins la mateixa per evitar ser reconeguts. En el cas dels arqueofurtius, especialment en la subtipologia dels localistes, no acostuma a complir-se aquesta pauta de comportament.

Zona de confort (*comfort zone*): És la zona en la que l'arqueofurtiu es troba més segur per actuar.

Inspirada en les tipologies de Kim Rossmo

i David Canter (Alay 2021c, 103-104),⁶ ha estat elaborada una tipologia geoconductual dels arqueofurtius:

Establerts. Realitzen les accions en un àrea radial al voltant del seu punt d'ancoratge i propera al mateix.

Zonals. Concentren les accions en determinades àrees que poden estar relativament allunyades del seu punt d'ancoratge.

Itinerants. Partint del seu punt d'ancoratge, realitzen recorreguts - amb una durada d'un a tres dies - en els que accionen en un o més jaciments.

Expedicionaris: Es desplacen a grans distàncies, realitzant recorreguts - amb una durada que es pot perllongar setmanes - en els que accionen en diferents jaciments.

Conductes d'escenificació. És l'alteració conscient i intencionada del lloc dels fets per part de l'arqueofurtiu. Els indicis propis d'aquest comportament, materialitzats en les contradiccions i inconsistències, s'anomenen "banderes vermelles" (*red flags*) (Douglas i Munn 1992). Tradicionalment també s'analitzen de forma independent, però nosaltres les incorporem a les conductes de MO.

Distingim tres tipus d'escenificació:

Simulació. Alteració conscient del lloc dels fets amb intenció que sembli produït per altre acció, fenomen natural o autor. Per exemple, simular un acte vandàlic, danys ocasionats per la pluja, el vent o una esllavissada,...

Descenificació. Desfer intencionadament el lloc dels fets, fent veure que mai ha passat. Per exemple, tornant a cobrir la remoció.

Desculturització. Alteració conscient tant del lloc dels fets com del seu entorn amb la intenció que sembli que mai ha existit un jaciment arqueològic a l'in-

⁶ Els Establerts són assimilables als tipus dels *ma- rauders* de Canter i els *hunters* de Rossmo. Els Zonals als *commuters* de Canter i als *poachers* de Rossmo. Els Itinerants i Expedicionaris són pròpiament arqueofurtius sense assimilació a cap tipus geogràfic d'altres autors.

MÈTODE ROCAFORT. *Modus Operandi***Mètode de Selecció****Mètode d'Accès i Evacuació****Mètode Executiu****Mètode de Control****Cronoconductes****Geoconductes****Conductes d'Escenificació**

Les conductes de Modus Operandi d'acord amb el mètode Rocafort. (Autor: JC Alay)

dret. Comporta la destrucció o eliminació dels seus elements essencials o significatius. Per exemple, pot destruir o eliminar tots els rètols, tancats i vestigis materials (béns arqueològics mobles i immobles visibles).

3.1.3. Conductes subjectives

Són les conductes portades a terme per l'arqueofurtiu en el transcurs de l'acció que no són necessàries per a realitzar l'activitat arqueofurtiva.

Tant es poden reiterar com donar-se en una única activitat en raó a qualsevol circumstància i, en conseqüència, són imprevisibles.

Exemples de conductes subjectives:

Actitud de l'arqueofurtiu en relació als béns arqueològics. Pot ser més o menys curós, indiferent, destructiu,...

Consumició d'aliments i begudes.

Consumició de tabac i drogues.

Consumició de medicaments. Cura d'urgència.

Abandonar en el lloc dels fets bosses, papers, accessoris (sempre que no siguin Dipòsits)...

3.1.4. Conductes psicoemocionals

Es duen a terme per a satisfacció de necessitats psicològiques i emocionals de l'arqueofurtiu. En la perfilació criminològica original es denominen *rituals* (Douglas i Munn 1992).

No són materialment necessàries per a portar a terme l'acció. Són molt estàtiques i sostingudes en el temps, tot i no immutables pel que també poden evolucionar encara que molt menys que les de MO.

La seva identificació és complicada. No es poden reconèixer en primera instància, llevat disposar d'antecedents de l'arqueofurtiu i hagin estat prèviament determinades.

Són conductes qualificables així mateix en altres mòduls conductuals i tan sols l'acurat anàlisi permetrà la seva identificació. Per exemple, la realització d'una remoció és una conducta de MO, però ser que la seva forma, mesura o altra característica no s'avingui a l'objecte de l'acció, sinó que s'expliqui o estigui motivada per una necessitat psicològica o emocional de l'individu. La consumició d'aliments durant l'execució de l'acció es

*Els tres nivells de perfilació del mètode Rocafort.
(Autor: JC Alay)*

classifica com a conducta subjectiva, però és possible que les restes de la mateixa es deixin sempre d'una manera peculiar, reflectint una possible conducta psicoemocional. En tots dos exemples les conductes tindran una doble qualificació, seran de MO i subjectiva, respectivament, però alhora psicoemocionals.

3.1.5. Conductes derivades

Tenen relació amb l'activitat arqueofurtiva encara que es realitzen amb posterioritat:

Col·leccionisme. Col·leccionen o no les seves troballes?. Si ho fan, ho col·leccionen tot o únicament determinats béns arqueològics?, amb quins criteris?

Intercanvi: Intercanvien les troballes?, en quina mesura i criteris?.

Venda: En principi, els traficants sempre venen les seves troballes, però, què succeeix entre els diferents subtipus de buscadors?

Reincidència: En principi, malgrat els casuals, tots els arqueofurtius reincideixen. La qüestió és verificar el grau de reincidència quan han estat identificats, expedientats, sancionats,...

3.1.6. Conductes de neutralització

En la dècada de 1950, els criminòlegs nord-americans Gresham Sykes i David Matza a partir d'un estudi sobre delin-

qüència juvenil, varen desenvolupar una classificació de les que denominaren tècniques de neutralització, amb les que els delinqüents excusaven o auto-justificaven les seves conductes presumptament delictives. En les dues darreres dècades, Simon Mackenzie de la Universitat de Glasgow ha fet recerca sobre l'aplicació de les mateixes en estudis de col·leccionistes y comerciants que operen en el mercat negre i gris de l'art (Mackenzie 2007 i Mackenzie i Yates 2016).

Per part meua, estic verificant la seva aplicació a l'arqueofurtivisme, existint la possibilitat de vincular determinades conductes justificatives amb les diferents tipologies. Algunes d'aquestes justificacions són:

Negació que l'activitat sigui il·lícita. *No he fet res il·legal; Ignoro que no es pugui fer...*

Negació que s'hagi produït cap dany. *No he causat cap dany a res ni a ningú; Es tracta d'un indret abandonat..*

Negació que el lloc d'activitat sigui un jaciment arqueològic. *No es tracta de cap jaciment arqueològic; No està catalogat; No està senyalitzat; No es veu res...*

Negació que la seva activitat sigui arqueofurtiva. *Per res es tracta d'una activitat arqueofurtiva; Cerco tòfones, minerals, un anell perdut pel pagès...*

Autoconvenciment que la seva activitat és justa tot i el contingut legislatiu. *La meua activitat està plenament justificada. Ho he fet perquè no es destrueixin..*

A l'ordenament penal, poden ser causa eximent o atenuant quan no s'aporten proves que les desmenteixin. El desenvolupament d'estudis acadèmics facilitarà la identificació d'indicis al respecte, a més de permetre l'adopció de mesures preventives.

PERFIL DEMOGRÀFIC						
SUBTIPUS	Gènere	Origen	Edat	Ocupació	Disponibilitat econòmica	Nivell Cultural
BP	HOMES	CATALUNYA	25 / 52: 39 anys	Autònoms	Mitjana	Mitjà
BE			30/57: 43 anys	Indeterminada		Mitjà / Superior
BL			34/76: 50 anys	Autònoms/Assalariats		Mitjà / Baix
BC			Indeterminada		Indeterminada	
TP			42/55: 49 anys	Autònoms	Mitjana	Mitjà
TC						Baix

Perfilació demogràfica genèrica de subtipus arqueofurtiu. (Autor: JC Alay)

3.1.7. Conductes de signatura

Les conductes de signatura (*signature*) són les que individualitzen al subjecte. Com les referides psicoemocionals, també es dirigeixen a satisfer necessitats psicològiques.

Des del punt de vista conceptual són molt similars, pràcticament idèntiques i sovint coincidents. Tant és així que, amb el temps, s'han anat confonent fins que a l'actualitat molts estudis i manuals només es refereixen a la signatura, ignorant les psicoemocionals (*rituals*). No són el mateix.

La signatura resulta d'analitzar i relacionar les conductes de tots els mòduls, incloses les psicoemocionals. La primera és molt més singular que les segones. Un arqueofurtiu pot manifestar més d'una conducta psicoemocional però només una signatura. És possible, i quasi bé sempre és així, que la signatura coincideixi amb una o més conductes psicoemocionals, però també s'escau possible que estigui constituïda per una seqüència de MO, completa o parcial.

3.2. Els tres nivells de perfilació

Tota la informació continguda en els set mòduls exposats fonamentarà l'elabora-

ció de la perfilació criminològica. En el mètode Rocafort distingim tres nivells de perfilació que es complementen.

3.2.A. Perfilació d'activitat

L'objectiu és identificar i analitzar la màxima informació conductual que es pugui obtenir del lloc dels fets.

Es tracta d'una perfilació essencialment deductiva, elaborada a partir de les dades recollides en les inspeccions tècnica i conductual del lloc dels fets, d'acord amb la metodologia establerta al protocol Aixada -exposat en aquesta mateixa publicació.⁷

Implica essencialment els mòduls 2 i 3, exceptuant les conductes de selecció, cronoconductes i geoconductes de MO (necessiten dades alienes al lloc dels fets).

Comporta la "reconstrucció" dels fets el més ajustada possible. Per a fer-ho, haurem de vincular cada indicatiu amb possibles conductes, conformant binomis. D'un indicatiu es pot inferir una conducta (binomi indicatiu/conducta) o diverses conductes (indicis/conductes), així com de diferents indicis es poden inferir una conducta (indicis/conducta) o més (indicis/conductes). D'aquesta manera elaborem tantes hipòtesis com sigui factible, seguint l'esquema següent:

⁷ Veure l'article «L'aixada dels Dos Pins. Criminalística i Arqueologia a la Vall de Cabrera de Mar (Maresme)».

CONDUCTES DERIVADES				
SUBTIPUS	Col·lecció	Intercanvi	Venda	Reincidència
BP	Quasi bé tot	NO	NO	NO
BE	Heterogenia / Selectiva	SI	Ocasional	Probable
BL	Tot	Excepcional	NO	SI
BC	Trofeu	NO	Oportunista	NO
TP	NO		Sempre	SI
TC				

*Conductes derivades genèriques de subtipus arqueofurtiu.
(Autor: JC Alay)*

Aproximació. Com ha accedit fins el lloc dels fets?. Indicis de lloc d'estacionament i vies d'accés.

Execució. Com ha portat a terme l'activitat arqueofurtiva? Indicis RSM, vies de circulació interna, dipòsits,...

Control. Verificar risc d'incident. Indicis de cobertura i vigilància.

Evacuació. Com ha marxat del lloc dels fets?. Indicis de vies d'evacuació i llocs d'estacionament.

L'anàlisi ens haurà de permetre identificar:

La probable tipologia dels arqueofurtius implicats amb més o menys precisió (nivells de subtipus, categoria,...). La identificació és possible a partir dels INDCAR's,⁸ conjunt d'inferències o comparativa amb les perfilacions inductives genèriques.

⁸ Els INDCAR's són indicis característics propis d'una determinada conducta, acció o tipus d'arqueofurtiu.

⁹ En el MO distingim entre seqüència preparatòria (planificació, selecció dels jaciments,...), activa (realització de l'activitat) i derivada (conductes posteriors sempre i quan estiguin vinculades al MO de l'autor).

¹⁰ En el lloc dels fets poden haver objectes que, tot i ser potencials indicis, són descartats per diverses raons. Per exemple, quan els tècnics encarregats de processar l'escenari dels fets consideren no

Possibles conductes psicoemocionals. Sempre hauran d'estar vinculades amb indicis materials de conductes de MO i/o subjectives.

En cada una de les hipòtesis, que anomenarem "de seqüència activa",⁹ qualificarem les inferències que les conformen segons les enforteixin (sigui més probable) o afebleixin (menys probable).

De manera gràfica, distingirem els binomis forts

amb el color verd i els febles amb el groc. Tindrem també en compte els neutres (no enforteixen, ni afebleixen) amb el color gris, diferenciant així mateix els binomis amb indicis que hagin estat descartats pels cossos de seguretat¹⁰ (color negre) i els d'escenificació (color vermell).

En principi la hipòtesi de seqüència activa conformada amb més indicis i inferències "verdes" ha de ser la més probable i, en conseqüència, la més ajustada als fets. La finalitat és elaborar una hipòtesi que expliqui, sense cap mena d'especulació, tots i cadascun dels indicis verificats a l'escenari.

En una investigació policial oberta és aconsellable disposar d'una o més alternatives. En conseqüència, tot i es pugui prioritzar una hipòtesi sobre altres, cap és rebutjable fins la resolució del cas.

existeix una vinculació mínimament evident amb el presumpte delictes objecte d'estudi. També és probable que no hagin (ni existeixin) recursos o medis tècnics que permetin costoses analítiques per a confirmar-ho o, senzillament, que condicions atmosfèriques adverses hagin degradat la mostra. Malgrat tot, cas d'identificar algun d'aquest indicis descartats i estimar una possible relació amb els fets, els podem tenir en compte (assenyalant-los amb negre) per si expliquen o donen coherència a alguna de les hipòtesis plantejades.

Motivacions genèriques de subtipus arqueofurtiu. (Autor: JC Alay)

3.2.B. Perfilació inductiva de tipus

L'objectiu és arribar a elaborar una perfilació genèrica de cadascun dels tipus, subtipus, categories i subcategories dels arqueofurtius.

És una perfilació essencialment inductiva, que es configura a partir de totes les dades i informacions disponibles, obtingudes per diferents fonts (Alay 2021c, 27-31). L'aportació de dades és constant. Quanta més informació, més precisió.

Implica tots els mòduls excepte les conductes subjectives, psicoemocionals i de signatura, donat el seu caràcter individual. Tot i així, a partir de les dades objectives disponibles fins ara, ha estat possible establir una hipotètica motivació genèrica vinculable a cada un dels subtipus. Per igual, hem pogut reconèixer alguna conducta de les qualificables com subjectives compartida entre individus d'un mateix subtipus. Per exemple, l'actitud curiosa dels arqueofurtius personalistes i localistes davant els béns arqueològics front l'actitud més indiferent dels especialitzats o destructiva dels traficants.

Adjunto en annex una proposta de *check list* en el que es relacionen les dades que s'haurien d'obtenir en cada cas (annex 1). Així mateix, adjunto una mostra de les perfilacions inductives genèriques del subtipus buscador especialitzat recol·lector (annex 2) i del subtipus buscador localista (annex 3).

El seu anàlisi acadèmic ens ha de permetre precisar les perfilacions, identificar la seva variabilitat amb el transcurs del temps així com els nous tipus que puguin anar apareixent.

3.2.C. Perfilació probable

L'objectiu és elaborar la perfilació individualitzada de l'arqueofurtiu analitzat.

Es configura amb la interrelació de les perfilacions d'activitat i inductiva genèrica del tipus d'arqueofurtiu que hagi estat identificat.

Disposarem així d'una hipotètica perfilació completa (gairebé tots els mòduls) que pot contribuir i orientar la investigació policial. A mesura que aquesta avanci es confirmaran o desmentiran les dades

inferides, configurant-se el perfil de l'arqueofurtiu interessat.

Encara es podria distingir un quart nivell de perfilació. Es tracta de la perfilació definitiva que només serà possible d'elaborar amb la col·laboració de l'arqueofurtiu, quan hagi estat detingut o processat. Permet aclarir tots els dubtes i omplir els buits. Aquestes informacions enriqueiran i faran cada cop més precisa la perfilació inductiva de tipus.

3.3. Anàlisi de vinculació

La finalitat de l'anàlisi de vinculació (*linkage analysis*) és verificar la possible connexió entre diferents accions o casos per a determinar si es corresponen amb una mateixa autoria.

Diversos autors l'han tractat, establint metodologies de treball i pautes d'equiparació (Robert Roy Hazelwood, Janet Warren, Robert David Keppel,...). En síntesi els paràmetres principals en els que es fonamenten aquests tipus d'anàlisi són les conductes de MO i signatura, establertes i identificades en cadascun dels casos motiu d'anàlisi. No manquen crítiques al respecte, per la variabilitat del MO i la difícil detecció i interpretació de les signatures.

En el mètode Rocafort, l'anàlisi de vinculació es focalitza en les conductes de MO i subjectives. En les primeres són d'especial interès els mètodes d'execució i control, les cronoconductes i les conductes d'escenificació. En quant a les conductes subjectives, probablement l'anàlisi comparatiu acabarà revelant -quan els casos analitzats tinguin una mateixa autoria- les conductes de signatura que ens permetran establir una vinculació.

4. Nous reptes

Com espero haver mostrat, la perfilació criminològica és una eina força útil per a aprofundir en l'estudi acadèmic i investigació policial en casos d'arqueofurtivisme.

Les seves metodologies poden contribuir de manera molt significativa a configurar tipologies cada cop més ajustades; establir diferents maneres d'actuar i motivacions; deduir llocs de possible residència; determinar com, quan i on és probable que els arqueofurtius tornin a actuar així com vincular diverses accions. Reptes en els que seguim treballant.

5.- Bibliografia

ALAY, JC (2010). "El Castillo de Burriac: "Profiling" y Patrimonio Histórico" a *Boletín Trimestral SEIPC* núm. 5 (Octubre-Diciembre), pàgs. 11-15. Revista digital.

ALAY, JC (2011). "El Castell de Burriac. Darrers esdeveniments (2004-2007)" a *Felibrejada, Butlletí del Grup d'Història del Casal* núm. 93, pàgs. 241-251. Mataró.

ALAY, JC (2015). *L'espoli arqueològic a Catalunya: Sistematització de la tipologia conductual dels furtius*. Tesis doctoral. 538 pàgs. Universitat de Barcelona. Publicació digital: <http://hdl.handle.net/10803/396672>

ALAY, JC (2016). "Els arqueofurtius catalans" a *Felibrejada, Butlletí del Grup d'Història del Casal*, núm. 96 (2014-15), pàgs. 31-47. Mataró.

ALAY, JC (2018). "El arqueofurtivismo en Catalunya: una propuesta tipológica". Capítol del llibre "*El expoliar se va acabar. Uso de detectores de metales y arqueología: sanciones administrativas y penales*", coordinat per Ignacio Rodríguez Temiño i Ana Yáñez. Pàgs. 59-102. Ed. Tirant lo Blanc, València.

ALAY, JC (2019). "Arqueofurtivisme. L'espoli dels nostres orígens" a *Apunts* núm. 14 (desembre 2019), pàgs. 4-6. Centre d'Estudis Martorellencs.

ALAY, JC (2020). "Combatiendo al arqueofurtivismo en España" a Bouso, Rodríguez Temiño i Yáñez (eds), Dossier: Espo-

li, tràfic il·lícit i falsificacions de béns arqueològics, *Revista d'Arqueologia de Ponent* (RAP) núm. 30, pàgs. 149-174. Universitat de Lleida.

ALAY, JC (2021a), "Arqueofurtivismo: Tipología, Perfilación Criminológica y Protocolos de actuación". Capítol del llibre Cristina Guisasaola i Juan José Periaño (coord), *Tutela de los bienes culturales: una visión cosmopolita desde el Derecho Penal, el Derecho Internacional y la Criminología*. Pàgs. 29-64. Ed. Tirant lo Blanch. València.

ALAY, JC (2021b). "L'arqueofurtiu del torrent (Burriac, Cabrera de Mar, Maresme)" a *Felibrejada*, núm. 99, pàgs. 137-159. Mataró.

ALAY, JC (2021c). *Manual: Arqueofurtivismo. El estudio de las intervenciones arqueológicas ilegales*. Col·lecció Vària núm. 2 del Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques. Ed. Societat Catalana d'Arqueologia. 165 pàgs. Barcelona.

DOUGLAS, J i MUNN, C (1992). "Violent Crime Scene Analysis: Modus Operandi, Signature and Staging" a *FBI Law Enforcement Bulletin* Febrer 1992. Internet, <http://www.crimeandclues.com/92feb003.html> . Quantico, Virginia.

DOUGLAS, J i OLSHAKER, M (2018). *Mindhunter. Cazador de mentes*. Ed. Planeta-Crítica. Primera edició Gener 2018. Edició original USA, 1995. 411 pàgs. Barcelona.

GARRIDO, V i SOBRAL, J (2008). *La Investigación Criminal*. Nabla Ediciones. 541 pàgs. Barcelona.

JIMENEZ, J (coord.) (2010). *Manual práctico del perfil criminológico*. Ed. Lex Nova. 370 pàgs. Valladolid.

MACKENZIE, S (2007). "Transnational Crime, Local Denial" a *Social Justice* Volume 34 number 2 (2007), pàgs. 111-123. Department of Justice Studies, San Jose State University, California.

MACKENZIE, S i YATES, D (2016). "Collectors on illicit collecting: Higher loyalties and other techniques of neutralization in the unlawful collecting of rare and precious orchids and antiquities" a *Theoretical Criminology*, Volume 20, Issue 3 (agost 2016). SAGE Publications. Pàgs. 340-357. Oxford University.

6. Annexos

Annex 1

CHECK LIST “Rocafort”

Activitat arqueofurtiva : Perfilació inductiva genèrica de tipus.

Aquest Check List ha estat dissenyat per a elaborar la perfilació de subjectes individuals.

ARQUEOFURTIU: (Codi,...)

Data emplenament:

PERFIL DEMOGRÀFIC

GÈNERE:

EDAT: *Data de naixement o edat en el moment de l'activitat arqueofurtiva.*

DOMICILI: *Indicar únicament localitat en el moment de realitzar l'activitat arqueofurtiva.*

ORIGEN: *Lloc de naixement, nacionalitat.*

PROFESSIÓ / OCUPACIÓ : *Professió i ocupació en el moment de realitzar l'activitat arqueofurtiva (aturat, jubilat,...).*

DISPOSICIÓ ECONÒMICA: *Alta, mitja o baixa.*

NIVELL CULTURAL: *Nivell d'estudis (primaris, superiors,...).*

MODUS OPERANDI (MO)

SOCIABILITAT: *Indicar si actua en solitari o en grup (en aquest cas, quantes persones conformen els grups?).*

SELECCIÓ DE JACIMENTS: *Hi ha una selecció prèvia dels jaciments?. Es dir, si segueix o no un criteri de selecció en quant època dels jaciments, probabilitat de trobar metalls, accessibilitat fàcil... Senyalitza els jaciments en planells?, Realitza verificacions prèvies?..*

KITS: *Indicar relació d'eines i aparells que utilitza. Indicar si les eines o aparells han estat expressament alterats. Indicar potència dels aparells (discriminació, profunditat d'acció,...). Indicar si acostuma a portar algun tipus de complement (bosses, bateries pels aparells,...)?. Porta auriculars pels detectors? (podria tractar-se d'actes de precaució per evitar el soroll dels aparells). Es pot saber el kit individual ? (relació d'eines, aparells i complements en cada activitat). Aquestes dades ens permetran establir la tipologia del kit.*

INDUMENTÀRIA: *Indicar si utilitza vestimenta específica per a portar a terme les activitats (camuflatge, indumentària negra,...).*

REMOCIONS: *Indicar si acostuma a realitzar **clots** (menys d'un metre de diàmetre/longitud), o **cales** (més d'un metre de diàmetre/longitud)?. Alguna particularitat en els clots/cales practicades?.*

BÉNS ARQUEOLÒGICS MOBLES: *Indicar si selecciona in situ el material descobert o ho recull tot?. Deixa algun material que no li interessa al costat o prop de les remocions?. Es pot saber el material trobat per jornada d'activitat? (aquesta dada seria de molt interès per iniciar un estudi de “productivitat” o “rendibilitat”, inèdit fins ara).*

COBERTURA: *Indicar si tria zones d'actuació a cobert de visualització externa*

(cobertura vegetal, orogràfica,...).

ACCESSIBILITAT: Indicar si es desplaça en vehicle fins els indrets d'actuació; ¿turisme, 4X4, motocicleta,...?; Indicar si acostuma a estacionar el vehicle en llocs "amagats",...; Indicar distància aproximada des del vehicle fins el lloc d'activitat i si acostuma a preveure vies alternatives d'evacuació.

VIGILÀNCIA: Indicar si disposa de dispositius de vigilància, realitzats o no per tercers; Indicar si realitza mesures de contravigilància,...

CRONODISPONIBILITAT: Actua en temps d'esbarjo? Diàriament?. Algun dia de la setmana en particular?. Algun horari?. Alguna preferència? (per exemple, actuar després de les pluges,...).

CONDUCTA CRONOESPACIAL: Indicar si en cada jaciment actua un únic dia o interteix més d'un dia?. Actua per tot el jaciment o en determinades zones?. En un dia actua en un únic jaciment o varis (quants, aproximadament)?.

GEOCONDUCTA: Quina és la distància aproximada entre el seu punt d'ancoratge (des de on surt) fins el jaciment més proper i llunyà on ha actuat?.

ESCENIFICACIÓ: Indicar si s'han observat conductes dirigides a l'alteració del lloc dels fets, simulacions,....

ACTES DE PRECAUCIÓ DESTACABLES: Indicar qualsevol altre conducta de MO que hagi estat verificada.

CONDUCTES SUBJECTIVES

Alguna conducta o indicatiu particularment destacable que no estigui necessàriament vinculat al MO.

CONDUCTES DERIVADES

COL·LECCIÓ / INTERCANVI / VENDA: Indicar si col·lecciona, intercanvia o ven el trobat, tot o en part,...

INTERCANVI / VENDA: En el supòsit de les vendes o intercanvis, són directament per xarxa, intervenen intermediaris, parades a mercats, directament a destinatari?.

RESTAURACIÓ / FALSIFICACIÓ: Indicar si "restaura" els materials que troba; indicar si realitza falsificacions,...

TÈCNIQUES DE NEUTRALITZACIÓ

Quina explicació dona al seu comportament? (desconeix il·legalitat de l'acció, nega que faci cap dany a ningú, diu que els jaciments estan abandonats,...).

REINCIDÈNCIA / VINCULACIÓ AMB ALTRES CASOS

Relacionar els operatius / casos en els que ha estat vinculat l'arqueofurtiu en qüestió, indicant denominació de l'operatiu, data i comarques/comunitats autònomes implicades. Indicar si comet o ha comès altres tipus de delictes.

REINCIDÈNCIA / RESOLUCIONS ADMINISTRATIVES / PENALS

Relacionar Resolucions administratives i penals en les que hagi estat implicat. Indicar sancions i recursos. Adjuntar Resolucions.

OBSERVACIONS I COMENTARIS

Qualsevol observació i comentari que es consideri d'interès.

Annex 2

CHECK LIST “Rocafort”

Activitat arqueofurtiva : Perfilació inductiva genèrica de subtipus Buscador Especialitzat Recol·lector.

Homes, nascuts i residents a Catalunya, tenen entre 40 i 45 anys, un nivell cultural de grau mig, treballen de forma autònoma i amb una disponibilitat econòmica dins la mitja.

La motivació que generalment els empeny és el **plaer de posseir**. Aquesta necessitat els porta a formar col·leccions heterogènies (subcategoria dels **Heterogenis**) o més homogènies (subcategoria dels **Selectius**). Les col·leccions dels Heterogenis són econòmicament menys valuoses que les dels Selectius, que poden tenir algun bé de caràcter excepcional. Les peces que conformen la col·lecció les han trobat ells mateixos i, en principi, són pel seu gaudi personal. Malgrat tot, la tendència a una necessitat bàsica (posseir) ocasiona que alguns s'apropin a les lucratives (pròpies dels Traficants) i arribin a **vendre** els seus excedents o, fins i tot, les peces més significatives encara que sigui ocasionalment. Els possibles **intercanvis**, cas de produir-se, són interessats i sempre dins dels seus cercles, tot i que a l'actualitat la xarxa facilita moltes més alternatives. Amb tot, s'ha de dir que tampoc són immunes a la necessitat d'autorealització del plaer de descobrir –pròpia dels Personalistes–, goig que no es limita al moment de la troballa sinó que engloba tot el procés, des de la preparació, la recerca, la intervenció i les accions posteriors. Ha d'estudiar-se cada cas en particular per saber quina pot ésser la necessitat que més els motiva.

Poden actuar en solitari, però acostumen a formar grups de dos o tres persones.

El radi d'actuació a partir del seu punt d'ancoratge és, en línies generals, d'un màxim de **30 quilòmetres**, tot i potser superior. La seva **geoconducta** es correspon al tipus **Itinerant**.

La **cronodisponibilitat** d'acció dependrà dels compromisos de cada individu. Les actuacions acostumen a limitar-se al temps d'esbarjo (caps de setmana, festius i períodes de vacances).

Seleccionen els jaciments en funció dels seus interessos.

Procuren realitzar actes de precaució, minvant el risc d'incident en el MO.

Els més experimentats estacionen els **vehicles en llocs discrets**, gairebé amagats. També poden improvisar **rutes alternatives**, des del vehicle fins al jaciment quan aquest queda relativament distanciat, i determinar **itineraris d'accés i evacuació**

del lloc dels fets poc concorreguts i alternatius.

Solen portar un **kit funcional**, constituït per un eina, un aparell i complements adients. Les eines acostumen a ser de mesura mitja o petita (aixades, piquetes,...), utilitzant-les en funció de l'aparell que, quasi bé sempre, és un **detector de metalls**. Poden disposar d'eines específicament fabricades com accessori de l'aparell (eines plegables o desmuntables, multi-funcionals,...) o també per ells mateixos. Els accessoris es limiten als de l'aparell (recanvis, piles, bateries,...) i recipients per transportar les troballes. També poden portar auriculars pels aparells, no tant per diferenciar els tons com per evitar sorolls que delatin la seva presència.

Tendeixen a fer **intervencions extensives**, arribant a realitzar diverses remocions a diferents indrets **d'un o varis jaciments en una mateixa jornada**. Els seus recorreguts per diversos jaciments acostumen a ser de mig a un dia. El inici del recorregut dependrà del que hagin planificat i no hi ha inconvenient en iniciar-ho des de un jaciment immediat al punt d'ancoratge (no mantenen zona de seguretat). El seu **cronoespai** és del tipus **DJ / DJJ**.

Les remocions més habituals que realitzen són de tipus **Clot** (menys d'un metre de longitud o diàmetre). Els clots però poden servir també per identificar el millor lloc de intervenció. Quan és així, emprenen **Cales molt irregulars**. Depenent dels graus d'especialització no es descarta que en aprofitin altres remocions preexistents –autoritzades o arqueofurtives– incidint directament als indrets interessats.

No acostumen a respectar les troballes que no són del seu interès. Cas de trobar –se amb una estructura no evitaran –de forma conscient– els danys que la seva tasca li provoquin. Tampoc tenen inconvenient en fer intrusions en les estructures ni en malmetre estratigrafies. Els béns arqueològics abandonats ho seran pràcticament *in situ* sense formar agrupacions i tampoc és sorprenent que hagin estat trencats.

Poden intentar fer **donacions** d'algunes troballes a museus locals, a canvi d'un **document d'agraïment**, que utilitzen en cas de ser sorpresos durant l'activitat.

La seva **reincidència dependrà de la importància de la sanció** imposada, tant si és aplicada a ells mateixos a algú del seu cercle. Si és molt lleu o surten absolts probablement reprendran l'activitat en un temps prudencial.

Annex 3

CHECK LIST “Rocafort”

Activitat arqueofurtiva : Perfilació inductiva genèrica de subtipus Buscador Localista.

Homes, nascuts i residents a Catalunya, tenen entre 60 i 80 anys, un nivell cultural de grau baix, treballen de forma autònoma o assalariada, tot i la majoria estan jubilats. La seva disponibilitat econòmica és mitja/baixa.

La motivació que generalment els empeny és de transcendència. El **patrimoni local** és, en essència, el més important i motivador. **Difícilment actuaran més enllà dels límits de la seva localitat o comarca.** No és però menys important la necessitat bàsica de pertinença a la comunitat, d'estima i pròpia autorealització. Ara bé, dependent en cada individu la tendència cap una o altre poden derivar a conductes més pròpies dels Personalistes. Així estarien més motivats per una necessitat d'autorealització com és el **plaer de descobrir**. Com s'ha esmentat, aquest goig no es limita al moment de la troballa sinó que engloba tot el procés des de la preparació prèvia, la recerca del indret i la pròpia intervenció fins les accions posteriors. Tot motiva a tornar-hi. Podria qualificar-se quasi bé d'addicció. Ha

d'estudiar-se cada cas en particular per saber quina pot esser la necessitat que més els motiva.

Poden actuar en solitari, però acostumen a formar grups de tres o més persones.

El **radi d'actuació es limita al municipi o la comarca** i generalment és d'un màxim de **15 quilòmetres**, des del punt d'ancoratge. La seva **geoconducta** es correspon al tipus **Establert**. Els jaciments poden estar ubicats al costat mateix del seu punt d'ancoratge. No mantenen zona de seguretat.

La **cronodisponibilitat** d'acció dependrà dels compromisos de cada individu. Tenint en compte que molts són jubilats, és molt alta (qualsevol dia/hora).

No seleccionen els jaciments. Interessen tots els jaciments dins el seu radi d'acció. Tenen un **alt coneixement de la zona d'actuació**.

No acostumen a dur a terme actes de precaució, amb un **risc d'incident en el MO molt alt**.

Estacionen els **vehicles en llocs normalitzats**.

Solen utilitzar un **kit de campanya**, constituït per una o dues eines de mesura gran i/ o mitjana, així com per varies de petites i una gran diversitat de complements. Pot haver-hi un cabàs, guants, recollidors, pinzells, papers, blocs, llapis, cintes mètriques,... . **No utilitzen aparells**.

Un dels seus indicis més característics (INDCAR) i els distingeix dels arqueofurtius del tipus personalista, són els **Dipòsits** del tipus **Operatiu**, en el que deixen part del kit. D'aquesta manera eviten transportar-ho contínuament des del punt d'ancoratge.

Tendeixen a **intervenir en els mateixos jaciments de forma extensiva durant molt de temps**. El seu **cronoespai** es del tipus **DDZ / DDJ**.

Les remocions més habituals que realitzen són de tipus **Cala** (més d'un metre de longitud o diàmetre). Les seves Cales són molt **regulars** i de **tendència expansiva**, arribant fins el fons.

Respecten totes les troballes, tant immobles com mobles. Els béns arqueològics mobles acostumen a estar **agrupats** al costat mateix de la cala i **difícilment els abandonen**.

Conserven i restauren totes les troballes. Mai venen ni intercanvien. Són l'origen de molts museus locals.

Els de la categoria **Erudit**, acostumen a liderar **grups de col·laboradors**. Funden i presideixen **associacions**. Participen en **reunions d'estudiosos**.

Els de la categoria **Altruista**, col·laboren amb el Erudits, no encapçalen les recerques i difícilment arribaran mai a publicar. Es limiten a col·laborar de forma entusiàstica, fins i tot en intervencions autoritzades quan tenen l'oportunitat.

Els de la categoria **Tresorista**, persegueixen llegendes. Cerquen mítics tresors que els enriqueiran. Tot i la motivació finalista de lucre no és immediata i la recerca es pot perllongar durant dècades, arribant a ser més satisfactòria en si mateixa que el fet de torbar el "tresor".

Són **reincidentes**. En cap cas considerant que les seves accions siguin il·lícites. Més aviat tot el contrari.